

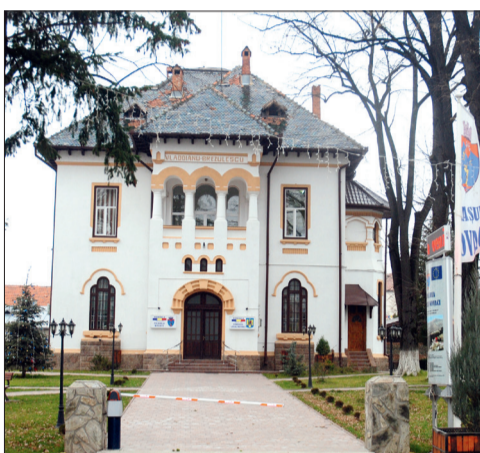

NOVĂȚEANUL

Publicație lunară independentă

ORAȘUL NOVACI ❖ Anul X, Numărul 111 ❖ Sâmbătă, 27 August 2022 ❖ ISSN 2392 – 6961

PRIMĂRIA ORAȘULUI NOVACI – AGENDĂ DE LUCRU ÎNCĂRCATĂ

Au trecut aproape 8 luni de la începutul anului 2022. Pe agenda de lucru a Primăriei Orașului Novaci s-au aflat ori se află în derulare importante obiective care vor duce la mai buna gospodărire și înfrumusețare a orașului.

Într-o discuție cu Primarul orașului, dr. ing. Dumitru Leuștean, am aflat că pe agenda de lucru a Primăriei se află în derulare mai multe lucrări. Astfel, în prima parte a lunii septembrie vor fi finalizate lucrările de amenajare a Parcului Tătărescu, la ieșirea din Novaci, pe Transalpina.

După cum se știe, parcul din fața magazinului PROFI este în curs de modernizare. Lucrările acestui parc – Parcul „Dimitrie Brezulescu” – vor fi finalizate spre sfârșitul lunii septembrie. În parc va fi ridicat un nou monument dedicat mării personalități novăcene-Dumitru Brezulescu-, lucrare aflată în execuție.

O lucrare de mare anvergură este „Proiectul-Contract de distribuție apă-canal Oraș Novaci”. Contractul a fost deja semnat la sfârșitul lunii iulie 2022, urmând ca pe 26 august să se semneze ordinul de începere a lucrărilor. Proiectul

cuprinde lucrări de apă și canal pe aproximativ 50 km, conductă apă cu tot sistemul hidraulic și montarea de apometre, precum și cca 19 km canalizare. Totodată, proiectul prevede și lucrări de infrastructură a drumurilor pe unde se vor desfășura lucrările. Se are în vedere modernizarea canalizării existente și extinderea în alte zone.

Lucrările vor fi executate pe o durată de cca 3 ani și se va crea un disconfort pentru populație în perioada lucrărilor. Primarul orașului, domnul Dumitru Leuștean, face apel către populație, în sensul că oamenii trebuie să înțeleagă că lucrările de șantier presupun și un oarecare disconfort.

În altă ordine de idei, Primarul Orașului Novaci, dr. ing. Dumitru Leuștean, spune că demersurile pentru introducerea gazelor naturale în oraș avansează. A fost stabilit traseul de transport al gazelor în localitate, motiv pentru care a și fost alcătuită o echipă de lucru care va trece la identificarea proprietarilor de terenuri pe unde va trece conducta în vederea asigurării despăgubirilor proprietarilor de terenuri pe perioada de execuție a lucrărilor.

Mai sunt câteva zile până la începerea noului an școlar 2022-2023. Cum era și normal, pregătirea noului an școlar s-a aflat în atenția Primăriei Orașului Novaci. Au fost luate din timp măsuri pregătitoare, astfel că elevii novăceni vor găsi condiții optime de desfășurare în bune condiții a învățământului.

Primarul orașului s-a întâlnit cu directorii școlilor și au fost luate din timp măsurile de pregătire în bune condiții a noului an școlar.

Constantin DĂRVĂREANU

Natură vie - Pictor Ion Văileanu

SE SCHIMBĂ LUMEA?

Prof. dr. Nicolae VINȚANU

Pentru omul de rând a fost totdeauna greu. În vechiul regim erau cote din majoritatea produselor, apoi a venit marea schimbare, adică Revoluția din 1989. Cam totul a trecut de la stat la particular, prin care cei cu funcții minore sau cei care aveau un nivel înalt au încercat să „se aranjeze”. De exemplu, prin Reforma de la 1864, a lui Cuza, cei din Ardeal au fost împroprietăriți în „devălmășie”, însă prin anii '90 cei cu funcții au dat acel pământ în proprietate unora care nu aveau niciun drept. Foarte curios, s-a dat pământul din Plai, la ieșirea din localitate, pe care unii l-au vândut cu zeci și sute de mii de euro. Așa că lumea se va schimba doar pentru unii, dar cei mai mulți vor rămâne așa cum au fost.

Dintotdeauna lumea s-a schimbat, când mai lent, când mai repede. La noi a fost mai greu pentru că exista un fel de așezare a lucrurilor. De aceea oamenii din vremea lui Cuza l-au întrebat pe domnitor – Oare acum cu noi cum rămâne? Așa a fost vreme îndelungată, în sensul că oamenii au aparținut altui om. De aceea în Epoca Modernă, ideea de revoluție a început prin aceea că omului nu i-a fost dat să stăpânească alți oameni, și că oamenii sunt egali în fața lui Dumnezeu. Dar oamenii nu pot fi egali în alte privințe: unii sunt mai robuști, alții sunt pirpirii; unii au o minte mai ascuțită, iar alții au o gândire mai înceată. În istoria omenirii cei cu forță fizică au fost mai puternici și au fost și conducătorii celorlalți. De aceea bona/bonus însemna forță fizică și apoi după aceea exista o forță morală care s-a impus celor dintâi.

Vremurile de azi au altă țesătură a vieții sociale. De exemplu, pământul era o mare bogăție, dar azi nu se mai pune bază pe această avere. La noi în Plăieț sunt cel puțin 10-15 locuri de vânzare, însă nu le cumpără nimeni. Așa că au rămas nelucrate, iar bieții proprietari care se află spre sfârșitul vieții nu mai sunt buni de muncă. Și de ce să muncești când îți se aduc roșii și brânză la magazinul din sat sau oraș, pentru că produsele noastre nu mai au căutare. S-a intrat în epoca deplasării mărfurilor, care vin de la magazin direct la cumpărător. Dai un telefon și îți vine marfa acasă.

După cum arată lumea, se schimbă de la trecutul mai simplu la ceva mai complicat. Complexitatea dezvoltării a făcut ca Rusia și a China să intre mai târziu în dezvoltarea omenirii. Din punct de vedere al războiului, Rusia se confruntă cu

Ucraina, deși aceste 2 state au fost vreo 300-400 de ani împreună. În linii mari, se pare că rușii au puterea economică și militară de a le impune ucrainenilor o pace care să le convină rușilor, chiar dacă armele occidentului nu prea par să aibă sorți de izbândă. Pe de altă parte, China a încercuit Taiwanul – nici nu intră, nici nu iese nimeni. Ar fi o mare nebunie de a intra în Taiwan, cu toate bogățiile pe care le are. Aceasta ar face ca lumea să danseze în jurul focului, ceea ce ar putea să ducă la terminarea istoriei omenirii.

Din punct de vedere al istoriei lumii, aceasta se mișcă mereu. A fost mai întâi Egiptul, acum câteva mii de ani, apoi Grecia și China, s-a trecut la Roma și după aceea în Occident. De aici se pare că civilizația s-a mutat în America și își continuă drumul spre Asia. China are o masă uriașă de oameni, mașini, tehnică, ce va fi una din marile puteri ale lumii. Pe de altă parte, Rusia are bogății uriașe, fiind cea mai întinsă țară din lume, cu rezerve de gaz, petrol, minereu de fier, pământuri rare etc. Se pare că în următorii 10 ani se va schimba harta lumii, dar oamenii de rând vor fi tot așa.

Țara noastră este una dintre cele mijlocii din Uniunea Europeană, și nu sunt șanse să fie mai bine. Aceleași societăți străine de la bănci, petrol, lemn etc. Despre cereale, floarea soarelui, rapiță etc., se spune că sunt cam 45% ale străinilor. Ar mai rămâne ceva și pentru poporul român. Pentru omul de rând este totuna dacă lucrează la străini sau la autohtoni și este departe de ceea ce se cheamă a avea un trai decent.

Gazele și energia formează baza industriei și agriculturii. Dacă luăm în considerare că prețul gazelor a crescut chiar și cu 80%, iar cel al produselor alimentare între 30-40 %, înțelegem mai bine vremurile pe care le trăim. Cei aproape 4,5 milioane de pensionari își duc traiul de azi pe mâine. Cu toate acestea, profiturile celor care vând gaze, benzină, motorină etc., au crescut de câteva ori, în vreme ce oamenii simpli o duc din rău în mai rău. Până unde vor merge aceste scumpiri? Experiența istorică a poporului nostru ne spune că între anii 1928-1932, când a fost o mare criză economică, tot omul de rând a plătit toate oalele sparte de cei de la conducere. Sperăm că de data aceasta nu va mai fi așa.

ANSAMBLUL FOLCLORIC „NEDEIA” LA FESTIVALUL INTERNAȚIONAL PENTRU COPII „PEȘTIȘORUL DE AUR”, TULCEA

În perioada 8-11 august a.c., la Tulcea s-a organizat cea de-a XXVIII-a ediție a Festivalului internațional pentru copii „Peștișorul de Aur”. Festivalul a avut caracter de concurs și a fost organizat pe două secțiuni: Secțiunea „Ansambluri românești” și Secțiunea Străină.

La Secțiunea Străină, Premiul I și Trofeul Festivalului a fost câștigat de Ansamblul folcloric de dans „Vesnianka” – Khmelnytskyi din Ucraina.

La Secțiunea „Ansambluri românești”, concursul a fost organizat pe mai multe categorii: Ansambluri cu

acompaniament, Ansambluri folclorice, Ansambluri de cântece și dansuri și Ansambluri de obiceiuri populare.

La Secțiunea Ansambluri cu acompaniament, Premiul I și Trofeul Festivalului a fost câștigat de Ansamblul „Cununița Năzdrăvană” din Satu Mare. La această categorie au mai fost acordate încă două premii I.

La Categoria „Ansambluri folclorice”, premiul I a fost acordat la 4 ansambluri, între care și Ansamblul folcloric „Nedeia” Novaci.

Felicitări! Felicitări se cuvin deopotrivă și lui Petre Popescu, dansator al Ansamblului Profesionist „Doina Gorjului” Târgu Jiu, în coregrafia căruia ansamblul novăcean a cunoscut o evoluție ascendentă.

Constantin DĂRVĂREANU

Cultura populară tradițională la Novaci

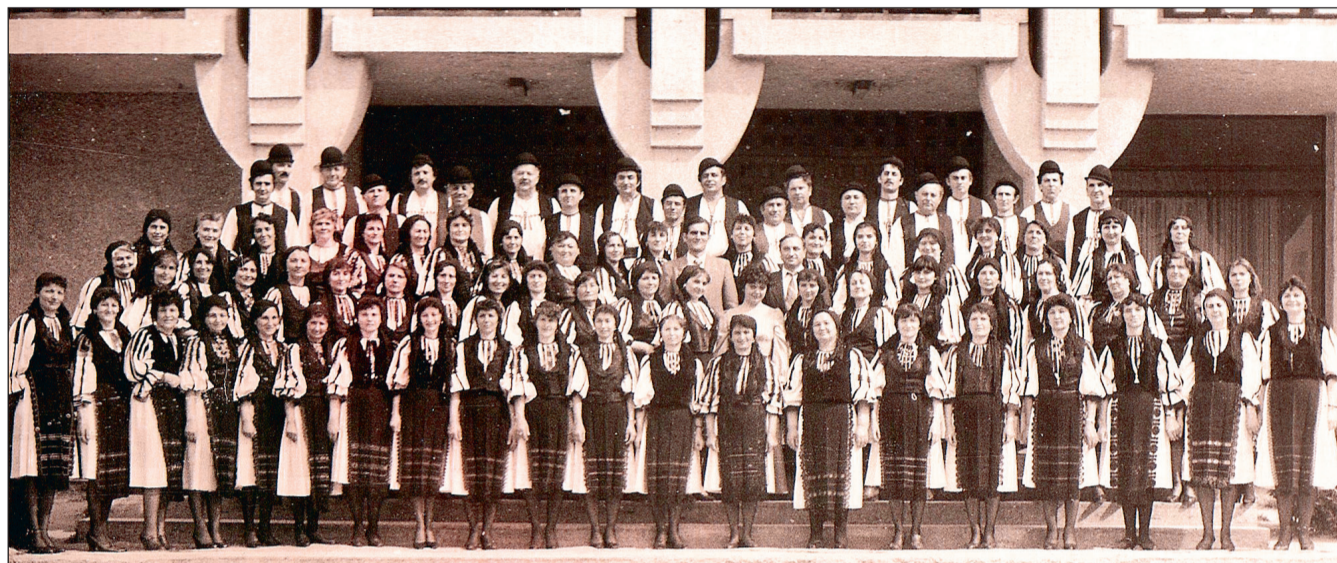
COSTUMUL POPULAR NOVĂCEAN

Pentru a putea defini costumele populare novăceane, obligatoriu trebuie luate în considerație trăsăturile esențiale în acest domeniu ale celor două populații existente în oraș. Am în vedere deosebirea pregnantă în acest domeniu, atât în privința componenței pieselor pentru costumele de sărbătoare, cât și modul de ornamentare al acestuia.

Căutând să desprindem aspectele variate ale portului popular din Novaci, constatăm că până la venirea ungurenilor și stabilirea lor pe aceste meleaguri, costumele populare erau cel țărănesc, purtat zi de zi, și la muncă, și la sărbătoare.

Participam la o ceremonie religioasă, în penultima zi a festivalului. Până atunci nu îmbrăcasem costumele novăceane. Îl lăsasem intenționat pentru acest eveniment. Când am intrat în lăcașul respectiv de cult, toată asistența s-a ridicat în picioare și a aplaudat.

Costumul popular ciobănesc este costumele care impun respect și care se poartă la ocazii deosebite. Frumusețea costumei constă tocmai în contrastul dintre albul imaculat al cămășii și dibăcia cusăturilor cu arnici negru, care impresionează pe oricare privitor. Frumusețea este scoasă în evidență și prin modul cum este îmbrăcat costumele: fusta plisată mărunț, vesta

Costumul reprezentativ pentru populația băștinașă era în exclusivitate opera activității casnice, datorat mâinii harnice a femeilor de pe aceste locuri. Se lucrau în casă și pânza, și dimia, și ciorapii, și haina. Dintre elementele vechiului costume popular, două trebuie reținute în mod special: catrința și cărpa lungă. Catrința, numită și zăvelcă, era țesută din lână roșie cu dungi longitudinale albe și negre. Cu timpul, dungile albe au fost înlocuite cu dungi înflorate. În ce privește costumele acestea cu catrințe al băștinașilor, se disting simplitatea croiului cu eleganța motivelor și combinația veselă a culorilor, formând un tot unitar.

Cârpa era țesută tot în casă, la început din fuior sau in, apoi din bumbac alb, înflorată cu verigi sau rânduri de flori, tot albe, din bumbac gros, deslănat, realizate în țesătură. La începutul secolului XX a fost confecționată din borangic.

Acest costume popular, reprezentativ pentru populația băștinașă a dispărut cu timpul, locul lui fiind luat în zona Pociovaliștea de iile înflorate, cu colorit viu, dar care poate fi văzut destul de rar și numai la persoane vârstnice.

Odată cu venirea ungurenilor și stabilirea lor în stânga Gilortului, se constată apariția în localitate a costumei populare specifice Mărginimii Sibiului, care la început va fi purtat doar de către aceștia. Cu timpul, are loc o îmbinare a elementelor vechi gorjenești cu cele ungurenești, împrumutate în special de băștinași, pentru că între cele două războaie mondiale să se constate o extindere a costumei ungurenești, ca urmare a legăturilor economice stabilite între cele două populații. Încet, încet, costumele ungurenești, apropiate de cele din Poiana Sibiului și Jina se generalizează, este adoptat de aproape toată populația Novaciului. Deși este atât de simplu sau poate chiar prin simplitatea și sobrietatea lui s-a impus foarte repede, devenind costumele populare tradiționale ale novăcenilor, de o eleganță care impresionează pe oricine.

Costumele acestea nu se poartă în fiecare zi. Ele sunt costumele de sărbătoare, care se îmbracă doar la evenimente deosebite.

Îmi amintesc de o întâmplare care mi-a întărit și mai mult credința în valoarea și eleganța costumei populare novăceane. Eram în Italia, la un festival internațional de folclor alături de ansambluri din lume.

Încheiată în câteva copci sau pieptarul cu ornamente care dovedesc măiestrie artistică, scoțând în evidență bustul, încins strâns în talie cu brăciri țesute în casă, care dau frumusețe și eleganță femeilor, iar la bărbați cămașa largă, încinsă la brâu cu chimir și pantaloni strânși pe picior.

Cămașa la femeie este compusă din ciupag (partea din față a cămășii) pe care sunt cusute 4-5 ciocănele, care la rândul lor au pe margini cusute pene lucrate în muște, iar mijlocul este umplut cu arnici negru, pe lângă florile cusute cu mătase galbenă, iar mânecile sunt și ele cusute cu 5 ciocănele (șiruri negre umplute cu mătase neagră sau arnici negru).

Fusta are la poale o broderie numită șabac, cusută cu mătase albă sau galbenă. Pieptarul este brodat în mai multe culori având înșirați pe piept nasturi de mai multe culori.

Cămașa la bărbat este prevăzută pe piept cu pene, cusute în muște de forma unei cruci. Mânecile se termină și ele cu pene cusute în muște.

Pieptarul din piele de miel este foarte frumos, desfăcut pe o parte pentru a putea fi îmbrăcat mai ușor, prevăzut ca și la femeie cu o sumedenie de nasturi de mai multe culori, pieptar care se confecționează de regulă în Mărginimea Sibiului, fiind cumpărat de cei care doresc să-l îmbrace.

Pe cap, păstoriile poartă o pălărie neagră cu boruri înguste confecționată de regulă la Săliște, pe care o cumpără din târguri de la renumiții pălărieri din neamul Dădărlat.

Atât femeile, cât și bărbații, poartă în picioare opinci sau încălțăminte de culoare neagră. La femeie este obligatoriu ciorapul de culoare neagră.

Bărbații, pe timp de iarnă, poartă pantaloni de culoare albă din dimie, denumiți cioareci, iar pe timp calduros pantaloni din pânză albă, strânși pe picior, ca și cioarecii.

Din păcate, astăzi, costumele acestea se poartă tot mai rar sau aproape deloc. Este totuși laudabil faptul că la aproape toate evenimentele culturale, cei implicați în acte de cultură îmbracă tradiționalul costume popular adoptat de întreaga populație a Novaciului. Este un mijloc eficient de păstrare și transmitere mai departe a valorosului nostru costume popular.

Constantin DĂRVĂREANU

LOVITURA DE STAT DE LA 23 AUGUST 1944. REGELE MIHAI A FOST PERSONAJUL PRINCIPAL

Acum exact 78 de ani, Regele Mihai I-a arestat pe mareșalul Ion Antonescu și a retras România din alianța

cu Hitler. Lovitura de la palat de la 23 august 1944 a însemnat redirectionarea Armatei Române pe Frontul de Vest, pentru eliberarea Transilvaniei. Dar în urma înțelegerii dintre URSS, Statele Unite și Marea Britanie, România era deja plasată în sfera de influență sovietică. În toamna lui 1944 a fost complet ocupată de Armata Roșie.

Ion Antonescu, autointitulat conducător al României după puciul din septembrie 1940, a fost arestat de tânărul rege, de doar 23 de ani, și demis prin decretul regal care a pus astfel capăt dictaturii militare a lui Antonescu.

Ofensiva sovietică avusese succes pe linia Iași-Chișinău, astfel că pericolul ocupării României de către Armata Roșie era unul iminent. În condițiile în care Armata Roșie invadase deja România, desprinderea țării din Alianța cu puterile Axei era o necesitate.

În după-amiaza zilei de 23 august, în jurul orei 16:00, mareșalul Ion Antonescu, cel care se intitula conducătorul statului, a venit într-o audiență la Regele Mihai. Discuția celor doi a fost una în contradictoriu, Regele cerându-i Mareșalului ca România să iasă din război. Acesta a refuzat, neținând cont de opinia Regelui pe care îl considera încă un copil.

Refuzul lui Ion Antonescu l-a determinat pe Rege să pună în acțiune planul de reținere a mareșalului, folosind cuvintele cheie: „Dacă lucrurile stau așa, atunci nu ne mai rămâne nimic de făcut!”

La 23 august 1944, în jurul orei 22 și 25 de minute, Radio București transmitea proclamația Regelui Mihai I din care cităm un fragment semnificativ: „În ceasul cel mai greu al istoriei noastre, am socotit, în deplină înțelegere cu poporul meu, că nu este decât o singură cale pentru salvarea țării de la o catastrofă totală: ieșirea noastră din alianța cu puterile Axei și imediata încetare a războiului cu Națiunile Unite.”

Imediat după demiterea și arestarea lui Antonescu, România a ieșit din alianța cu Puterile Axei și a declarat război Germaniei și Ungariei.

A fost o hotărâre care a marcat decisiv atât viitorul țării, în primul rând

țara noastră a evitat transformarea teritoriului său în teatru de război, cât și desfășurarea celui de al doilea război mondial. Primul ministru britanic, Winston Churchill opina că „trecerea României de partea cauzei aliate a dat sovieticilor un mare avantaj și acesta poate fi că ei vor intra în Belgrad și Budapesta și posibil, în Viena înainte ca aliații occidentali să fi străbătut linia Siegfried. Oricât de dorită ar fi o asemenea incursiune sovietică, efectul său politic asupra Europei Centrale și Sudice poate fi formidabil în cel mai înalt grad”. Dacă citim atent rândurile scrise de marele om politic britanic sesizăm regretul că, prin avansul sovietic, șansele unei bune părți a Europei de a scăpa de ocupația comunistă se diminuau în mare măsură. Cine ar fi putut crede declarația liniștitoare pe care Viaceslav Molotov o dăduse la 2 aprilie 1944, în care spunea că intrarea trupelor sovietice pe teritoriul țării noastre „este dictată exclusiv de necesitățile războiului și de faptul că trupele inamice continuă rezistența” și adăuga că URSS nu urmărește să dobândească „vreo parte din teritoriul României” sau să schimbe „ordinea socială în România”.

Acordul de Armistițiu între guvernele Statelor Unite ale Americii, Regatului Unit și URSS-ului, pe de o parte, și guvernul României, pe de altă parte, a fost semnat la Moscova, pe 12 septembrie 1944.

România a fost obligată la plata a 300 de milioane de dolari despăgubiri către URSS sub formă de bunuri.

Un alt efect al acordului a fost și revenirea Transilvaniei de Nord în granițele României, în timp ce Cadrilaterul retrocedat Bulgariei, precum și Basarabia și Bucovina de nord cedate Uniunii Sovietice, în 1940, rămăneau în posesia acestora.

Actul de la 23 august 1944 a accelerat înaintarea Alianților spre granițele Germaniei.

Armata română a participat atât la operațiunile împotriva Germaniei naziste de pe teritoriul său cât și la cele din Ungaria și Cehoslovacia.

Istoricii militari spun că întoarcerea armelor din 1944 a scurtat Războiul Mondial cu șase luni și a evitat pierderea câtorva milioane de vieți omenești, iar istoricii academicieni sunt de acord că momentul de la 23 august a fost alternativa care a provocat cele mai mici pagube României.

Actul de la 23 august a fost un act unic în această parte a Europei, deoarece un stat partener al lui Hitler s-a ridicat împotriva acestuia, iar personajul principal al acestui moment a fost Regele Mihai.

Prof. Alina Ramona ȚICU

ȚARA MARAMUREȘULUI

Vreo două zile și ceva, pe la începutul lunii iulie, m-am aflat în Maramureșul istoric de dincoace de Tisa,

strămoșești, portul popular, arhitectura maramureșană tradițională cu case din lemn și porți sculptate, cu biserici din lemn,

din Țara Lăpușului până în apropiere de Baia Mare și până în Țara Oașului. Fac precizarea că Țara Oașului și ținutul Sătmarului nu fac parte din Țara

te introduc într-un spațiu cultural unic.

Țara Maramureșului este un teritoriu vast, împărțit, din păcate, în două părți prin granița stabilită de-a lungul

Maramureșului deși sunt două zone cu cultură apropiată, însă și cu multe diferențieri. Dar cum fusesem în anii trecuți până la Baia Mare, pot spune că am cunoscut o bună parte din ținutul Maramureșului.

Aflându-mă din nou în Maramureșul istoric, partea românească unde chiar am viețuit cândva aproape un an de zile, găsesc de cuviință că unele lucruri trebuie împărtășite și celor care

râului Tisa în veacul al XX-lea. Partea de sud se găsește pe teritoriul României, iar partea de nord în Ucraina. În acest spațiu conviețuiesc mai multe etnii, fiecare cu limba și dialectul propriu, dar toate unite într-o istorie și un destin comun.

Țara Maramureșului mai este cunoscută și sub denumirea de Maramureșul istoric, un ținut fără asemănare, cu oameni și tradiții strămoșești care încă mai dăinuie.

nu au avut posibilitatea să ajungă în acest ținut care uimește prin păstrarea aproape nealterată a obiceiurilor, tradițiilor, a portului, jocului și cântecelor strămoșești. Cum una dintre zilele în care m-am aflat în Maramureș a fost duminică, am rămas impresionat de faptul că cei care mergeau la bisericile din localități prin care am trecut erau îmbrăcați în frumoasele costume specifice portului maramureșan. De altfel, în Maramureș, tradițiile

Maramureșul istoric a cuprins: Țara Lăpușului, Țara Chioarului și Țara Codrilor, precum și unele teritorii aflate în prezent dincolo de hotarele României, în Ungaria și Ucraina. Din păcate, Maramureșul de dincolo de Tisa, vreo 6.873 kmp se află în Ucraina, în raioanele Hust, Rahău și Teceu, unde trăiesc aproape 50.000 de români.

Constantin DĂRVĂREANU
Pag.4

MĂGURA CU FRASIN

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

De mult visasem să ajung la Măgura cu Frasin. Auzisem mai multe povești despre acest munte. Cum că haiducii care au scăpat prin frunzișul des al fagilor, sau că un cioban găsisse niște bani într-o rădăcină de frasin pe care îl răsturnase vântul. Se mai spunea că pe Valea Gilorțelului fusese acum vreo 400 de ani o „Casă a Popii” unde veneau oameni din Novaci și Cernădia ca să se închine la sfântul altar. Popa făcuse un fel de chilie în care oamenii se închinau, și aceasta a durat vreo 200 de ani. Apoi liniștea s-a așternut peste acele evenimente memorabile.

Intr-o dimineață am plecat cu fiul meu spre Măgura cu Frasin. După ce am trecut de Priporul Măgurii am ajuns la Poiana între Făget, și de acolo am luat-o spre Răsărit. A fost destul de mers pe jos, cu pripoare, cu brazi și fagi răsturnați. Dintr-o dată se luminează și apare Măgura cu Frasin. Ne-am așezat la umbra unui fag ca după un efort intens depus.

În acest timp gândul îmi zboară spre istoriile trecute. Se spune că pe aici erau cete de haiduci care se luptau cu turcii. O dată scăpați, haiducii au luat calea codrilor și s-au făcut nevăzuți din cauza oștenilor lui Pazvante Chiorul. Turcii au văzut că nu mai era nimeni și au plecat. Un turc, care avea mila lui Dumnezeu, s-a oprit la o casă din Cernădia unde a găsit un copil mic, până în șase luni, a cărui mamă fugise în pădure. Turcul a lăsat un ban pe pieptul copilului. Când a venit, mama copilului a găsit banul de aur care avea o mare valoare. Pe vremea aceea, când veneau turcii toată lumea fugea în pădure și aștepta până ce aceștia plecau. Se spune că unul a uitat mămăliga pe foc și a ars căldarea, dar tot nu a venit până ce turcii nu au plecat.

Măgura cu Frasin are o altitudine de 1.183 m și este mai sus decât Măgura de la Novaci. Dintotdeauna cei care au trecut pe Transalpina au văzut o pădure

cu fagii și brazii de deasupra. Când eram copil mai auzisem că toamna, prin octombrie, de acolo veneau vocile lupilor, care anunțau o iarnă grea. Se auzea așa deoarece ecoul se propaga pe Valea Gilorțelului și oamenii știau că se apropie iarna. Acum era o liniște desăvârșită și doar frunzele vibrau în adierea vântului.

Ne-am fi așteptat să vedem aici oi și vaci, cum a fost cândva. Vedem ceva urme de oi care au trecut prin primăvară și mergeau la Florile Albe. Îmi amintesc că pe vremea când eram copil aici se vedea o cireadă de vaci, pe care le admiram mult. Dar aceasta a fost demult, și nicio urmă de om și animal n-a fost lăsată de curând. Rămânem cu gândul la acele vremuri, când toți munții erau plini de oi și vaci. Îmi spunea un om care păzea vacile Între Făget, că pe aici mai vin ei din când în când, iar în rest parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. Coborâm mai jos, spre Plaiul Ogarului. Se spune că pe aici a fost un boier, cam cu vreo 200 de ani în urmă, care mâna ogarii să prindă iepuri. Astfel ar fi rămas numele acesta, dar nici pe aici nu vedem nici oi, nici vaci, pentru că așa ar fi trebuit să fie. Oamenii au trăit pe aici cu vite. Acum este doar liniște în jurul nostru. Îi urmărim cei care urcă pe Transalpina și vedem o mare coloană de mașini. Noi aici ne aflăm în liniște, și doar departe se aud, ca printr-un ecou, motoarele care se turează.

Întorși la Măgura cu Frasin, lăsăm o clipă timpul prezent. Pe aici au venit turcii, au luptat haiducii sau, mai demult, au trecut oștile romane de pe Valea Oltului spre Sarmisegetuza. Treptat ne înscriem în realitățile zilelor noastre, pe care oamenii le simt ca o apăsare deasupra capului. Oile și vacile s-au dus de mult, iar cei care au rămas iau calea Occidentului. Poate mulți dintre cei care au plecat se întreabă, după eroul lui Marin Preda, din Moromeții – Unde mergem noi, domnule? Sperăm că totul va fi bine, cum a fost și pe atunci.

ȚARA MARAMUREȘULUI

↳ Urmare din pag. 3

Deși Maramureșul nu a fost dezmembrat niciodată, acest lucru s-a produs odată cu constituirea României Mari, când din rațiuni încă necunoscute, țara nu și-a adunat teritoriile dacice cunoscute încă de la finele mileniului I al erei creștine, lucru consemnat de istorie.

Renumitul orator din Ardeal, Ciceu Pop, cu prilejul Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1918, a aclamat: „Trăiască România Mare, de la Nistru și până la Tisa”.

Românii maramureșeni din dreapta Tisei, veniți cu căruțele la marele eveniment de reunificare a țării, au protestat: „Noi nu am venit la Alba Iulia pentru a pune hotar pe Tisa, ci ca să ne unim cu Țara și noi, românii de peste Tisa, din Maramureș!”

Atunci, Ciceu Pop a rectificat: „Trăiască România Mare, de la Nistru până dincolo de Tisa!” Astfel, delegația Maramureșului istoric a plecat acasă cu credința că țara voievozilor români se va uni cu România. Totul a durat o lună de zile, după care Maramureșul de Nord a fost lăsat în afara frontierelor fără nici o

explicație, acolo unde se găsește și astăzi și parcă ne este teamă să spunem adevărul.

Oricât de dureros ar fi, adevărul istoric trebuie cunoscut de toți românii. Destul timp istoria României a fost falsificată. România a pierdut, pe parcursul istoriei, teritorii importante, fie în diverse războaie, fie din cauza conjuncturilor nefavorabile sau a politicilor neînțelepte duse de unii conducători iresponsabili. A trecut timpul când orice cuvânt spus te putea arunca în temnițele închisorii de la Sighet. Este timpul când trebuie să vorbim deschis despre problemele țării și poporului român, să trezim în fiecare dintre noi conștiința apartenenței la neamul românesc. Măcar să vorbim, fiindcă decidenții au alte griji: mărirea salariilor în sistemul bugetar, creșterea numărului de personal în acest sistem, creșterea prețurilor, inventarea de noi taxe și impozite, pensii speciale etc.

P.S. Chiar dacă s-a petrecut cu oarecare întârziere, salutăm poziția fermă a Președintelui României față de ceea ce s-a întâmplat la Tușnad. Până când să ne tot lăsăm călcați în picioare la noi acasă?

Novaciul, o localitate aparte

În numărul de față al publicației „Novăceanul”, reiau un articol de o valoare deosebită publicat în revista „Miorița novăceană”, nr.16 din 19 mai 2002, cu titlul „Testament aproape mioritic”, sub semnătura novăceanului GHEORGHE BOCĂI, plecat dintre noi în floarea vârstei. Un talent literar extraordinar, din păcate prea puțin cunoscut și nepus în valoare.

Constantin DĂRVĂREANU

TESTAMENT APROAPE MIORITIC

Novaciul nu-i greu de găsit ... e, dimpotrivă, ușor de aflat. Dar ceea ce e cu adevărat greu este să-i găsești pe novăceni. În primul rând, fizic vorbind, ei nu prea stau pe-acasă (vorbesc aici despre novăcenii „garantați 100 %” cum ar spune un inspirat realizator T.V).

Primăvara pleacă în munte; vara și-o petrec tot acolo; toamna coboară și iau drumul lung al transhumanței care durează toamna, iarna și se întorc pentru puțin timp acasă la tunsul oilor. Apoi totul se reia ... așa-i de secole.

Dar nu despre prezența fizică a oamenilor de la izvoarele Gilortului, Scăriței, Râmei sau Gilorțelului vreau să vorbesc aici; eu vreau să spun ceva despre găsirea adevăratului novăcean, despre profundele interioare sufletești ale lui, despre durerile și patimile sale, despre necazurile și dragostele sale.

Mileniul al III-lea a schimbat multe în lume, iar novăcenii, receptivi la nou s-au adaptat noilor realități. Adaptabilitatea aceasta nu s-a produs spontan, ea este transmisă genetic din vechime. Străbunicii multor familii novăcene au fost veniți pe aceste meleaguri din diferite colțuri ale țării românești, fiecare colț având obiceiurile și tradițiile sale. Odată stabilizați aici, încet, încet, din generație în generație, ei s-au adaptat locului, oamenilor și tradițiilor pe care le-au găsit, nu însă până la a imita pe localnici. Ba dimpotrivă au influențat profund situația găsită îmbunătățind multe: de la partea materială a vieții până la cea culturală și spirituală. Adaptabilitatea noastră, a ciobanului novăcean este pentru el o armă de apărare în lupta pentru existență. În fiecare sat atrăbătut de turma sa în căutare de hrană, ciobanul își impune un alt fel de comportament: într-un fel vorbește cu primarul unui sat teleormănean, alt fel cu un brăilean, și cu totul altfel cu bănațeanul sau sibianul.

După cei mai mari psihologi ai lumii, adaptabilitatea înseamnă inteligență; ei bine, novăceanul posedă această neprețuită comoară.

Dar a te adapta nu înseamnă a te umili. Când condițiile strict obiective o cer, novăceanul se mlădie după ele, dar când aceste condiții sunt mai puțin stricte, atunci el li se opune. Intervine aici mândria de a fi om liber și stăpân pe hotărârile sale.

De-a lungul timpului n-au fost puține cazurile de sustragere de la satisfacerea serviciului militar printre novăceni. Asta nu de frica greutăților inerente acestui serviciu ci, pur și simplu, din mândria de a nu li se comanda.

În vârful muntelui, prin bălțile Dunării ori prin pustele Crișanei sau Banatului ei își iau hotărârile care li se par mai bune, ei dispun de resurse și tot ei execută ceea ce au hotărât.

Însăși venirea multor familii de ciobani din Mărginimea Sibiului (mai ales după răscoala lui Horia) se datorează acestei puternice dorințe de libertate în hotărâri, acestei mândrii de a fi tu însuși, de a nu fi obligat, constrâns la ceea ce ție nu ți se pare drept, cinstit, uman.

Numai stâncile muntelui ori apele Lotrului sau Gilortul ar putea spune câți dușmani sau grăniceri austro-ungari și-au găsit sfârșitul sub veriga unei băte de cioban novăcean pentru că încercau să impună legea, și nu admiteau porunci imperiale.

Nici unele constrângeri mai recente de prin anii '70, n-au fost primite altfel de oamenii locului; niște geamuri ale primăriei (ce funcționa în vechiul han turistic) au cedat, au fost împărțite și câteva băte pe anumite spinări prea roșii sau prea albastre, niște înjurături aruncate cu obidă și, deși firavă, una dintre primele reacții anticomuniste din România s-a petrecut cu novăceni; ca toți oltenii simt până la contopire adevărul cuprins în cunoscutul cântec:

„Cin' se ia cu mine rău
Să-l ferească Dumnezeu” ...

Novăceni de baștină sau novăceni prin adopțiune, locuitorii acestor meleaguri au o trăsătură comună: își iubesc cu patimă, cu dor, cu sânge chiar, locul unde s-au născut.

În lungile lor peregrinări prin țară, ei nu uită nici un moment că aici, la poalele Parângului este vatra de pe care au mâncat prima turtă coaptă în țest, că aici îi așteaptă mama cu ochii înlăcrimați de îngrijorare sau băcițe cu obrajii îmbujorați de aerul tare al locului ori poate, de atâtea doruri neîmplinite.

Această dragoste mistuitoare de pământul lăsat de la tată îi duce pe mulți la sacrificii materiale enorme. Sunt oameni pe Gilorțel, pe Scărița, Rânca, Dumbrava, Râma care și-au construit casele în locuri extrem de greu accesibile, deși, slavă Domnului, resursele materiale nu le-ar fi lipsit și ar fi putut cumpăra o altă vatră în loc mai bun.

Dar nu! Și novăceanul își zice cu tremur pătimaș în suflet, „aici a trăit tata, aici voi trăi și voi muri și eu”.

Iar ca legatari ai acestui testament, el are Lotrul, Gilortul, Scărița și Gilorțelul, steurile veșnice ale Parângului și Mohorului.

Gheorghe BOCĂI, mai 2002

Novaciul de odinioară... (IV)

(articole și note publicate în săptămânalul interbelic „Gorjanul”)

Cristian GRECOIU

„Frumoasa adunare a poporului din Novaci: La ceasurile trei după amiază, oaspeții de la centru, însoțiți de fruntașii Frontului Renașterii Naționale ai Gorjului, au plecat în comuna Novaci, unde urma să fie consultat poporul în vederea alcătuirii Sfatului local. Sătenii adunați într-un zăvoi fermecător, având la mijloc preoții îmbrăcați în odăjdii, au primit oaspeții în sunet de fanfară și urale. Primarul comunei, Dumitru Ștefănoiu, a urat bun venit. După slujba religioasă au luat cuvântul d-nii C. Lianu, director școlar, Ion Giugiulan, președintele Băncii Populare „Gilortul”, deputatul N. Mischie, dl. Cezar Petrescu (președintele F.R.N. Gorj) și dl. Victor Moldovan (Secretarul general al F.R.N.). A urmat apoi consultarea poporului, desemnarea sfatului și luarea jurământului. Președinte al Sfatului din Novaci a fost desemnat dl. Emil Drăghiceanu, avocat și una din figurile cele mai simpatice ale regiunii; secretar Pr. V. Tomescu la intelectuali; D.D. Ștefănoiu la Agricultură și Muncă; Gh. Diaconescu la Industrie și Comerț. În sfat au mai intrat d-nii D. Comănescu, Pr. C. Stângă, I. Ciorogaru, N. Diaconescu, Gh. Giurcă, I. Popescu, I. Cernăzeanu, Gh. Băbu, D. Cuțuliga etc.

Cuvântul dl. Cezar Petrescu la Novaci: *Mulțumind cuvintelor de bun venit, a-și dori să nu mă socotiți numai un trecător prin aceste locuri. Aș dori să vedeți că de pe acum mă leagă un fir mai statornic cu tot ce văd că s-a înfăptuit aici și mai ales cu tot ce s-ar putea înfăptui mâine. Frontul Renașterii Naționale a luat ființă pentru asemenea înfăptuiri. Pentru cât mai puține vorbe și fâgăduieli... pentru cât mai multe fapte de gospodărie. Aflându-ne aici pentru a începe o nouă rânduială în așezările comunale, am socotit că e bine să spuneți singuri cuvântul și să ne dați a înțelege cam pe cine dintre fruntașii comunei îi socotiți vrednici să vă înfățișeze și să vă apere interesele. Cred că n-am dat greș. Însuflețirea dv., care îmi pune rouă de lacrimi în ochi, mă întărește în gândul meu cel vechi, că virtuțile cele mari și tari ale neamului se păstrează vii, aici, în satele cele depărtate, de la umbra munților. După cum știți am scris cărți, multe cărți, în care am zugrăvit viața și nevoile obștești ale norodului nostru. Unele cărți din acestea au trecut hotarele. Dar oricâtă deșartă bucurie mi-ar aduce aceasta, nu plătește un gram decât bucuria pe care a-și simți-o că aflându-mă în mijlocul dv. aș fi și eu de un folos, de un ajutor, de un bine întru ridicarea stărilor și împăciuirea oamenilor. S-au înfăptuit în trecut lucruri de minune în*

această comună, despre care a mers zvon până departe. Se vor înfăptui încă altele mai de minune, dacă sub semnul Frontului Renașterii Naționale, prin fruntașii comunei, prin toți oamenii de bine, se vor strânge rândurile și se vor mări puterile. Aceasta fie s-o începem azi, în ziua de Sf. Gheorghe, care a ucis mulți balauri și printre dânșii a mai retezat și capetele cele multe ale balaurului politic. Pornind la munca cea nouă, să ne îndreptăm ochii ca la o stea călăuzitoare, către marele nostru Suveran, Majestatea Sa Regele, care ne-a întărit oștirea pentru a ne apăra hotarele și care ne poartă grija pentru a ne ajuta să ridicăm satele din mahniri și necazuri. Fie, ca mâine, comuna Novaci să poată sluji pildă și pentru alte înfăptuiri de aiurea, din țara întreagă, nu numai din Gorj. Aceasta ar fi mulțumirea dv. și ar mai fi și mândria mea, dacă mă voi învrednici să vă stau de ajutor și să răspund la chemările din orice ceas, pe care le aștept de la toți oamenii de bine și de suflet din mijlocul dumneavoastră. Sănătate!

Cuvântarea d-lui Victor Moldovan: Am venit în mijlocul dvs. ca să fiu de față la înscăunarea sfatului comunal al Frontului Renașterii Naționale și să ascult cu inima plină de bucurie zvonul primăverii gorjene, care aici pare mai frumoasă ca oriunde. Am ales înadins comuna dvs., pentru faima ei, care a străbătut de mult hotarul Gorjului, răspândindu-se de-a lungul și de-a latul țării și ducând pildă de hărnicie și luminoasă strădanie românească, în toate colțurile pământului românesc. Vă mărturisesc că nu îmi pare rău că am venit. Mă uit jur împrejur și văd atâta frumusețe, cât mi se pare că mai multă nu se află în altă parte. Mă uit apoi la dvs, și văd voinici, sănătoși, purtând cu mândrie portul fără seamăn de atrăgător, din partea locului, apoi mă întorc către sufletul meu și zic că o așa zi frumoasă de mult nu mi-a fost dat să trăiesc. Frați români de la Novaci, am venit aici ca să dau semn de începerea lucrărilor Frontului Renașterii Naționale. Cel dintâi cuvânt pe care-l spun este: Uniți-vă strâns unii lângă alții și iubiți-vă ca frații. Dați apoi dragostea voastră fraților dimprejur, dați-o Gorjului, dați-o țării întregi și măritului Rege, care stă cu ochii ațintiți asupra noastră, privindu-ne cu duioșie și bunătațe. Același cuvânt l-am spus astăzi o săptămână, fraților români de la Săliște, pe care i-am cercetat la ei acasă și în mijlocul cărora m-am desfătat ca și în mijlocul dvs. Văd în întâmplarea care m-a adus aici, însăși mâna călăuzitoare a lui Dumnezeu. În adevăr, ce putea fi mai nimerit pentru

mine, care propăvăduiesc gândurile de înfrățire ale Frontului Renașterii Naționale, decât să trec de o parte și de alta a munților, să găsesc aceiași oameni, același port, aceiași mândră hărnicie și să mă pătrund astfel de adevărul că unirea românească e făcută fără ca nimeni s-o poată sfărâma vreodată. Frați români de la Novaci, Frontul Renașterii Naționale e mândru de dvs. și vă ia drept pildă pentru țara întreagă. Am auzit că astăzi ați avut zi de clacă. Bună tradiție, ea vă face fală, iar nouă, celor de la conducerea Frontului, ne dă prilejul să luăm pildă și să cerem tuturor satelor din țară să facem la fel. Am venit însoțit de președintele județului Gorj, de marele nostru scriitor Cezar Petrescu. D-sa nu vă va cere niciodată nimic, după cum însuși Frontul Renașterii Naționale nu vă cere nimic pentru el. Și d-sa sa și noi cerem credință Regelui și Țării, pentru ca astfel să putem asigura României noastre dragi, în care dvs. aveți un leagăn atât de frumos, trăinicie prin veacuri, liniște și pace. Știu că dvs. nu aveți nevoie de prea multe sfaturi. Sunteți oameni de fapte, oameni de ispravă. De aceea vă las să vă orânduiți treburile, după priceperea dvs. încercată, fiind sigur că veți fi ca totdeauna în fruntea tuturor. Să-mi dați voie însă ca în această zi de Sf. Gheorghe și din acest sat, în care strălucitul fiu al Gorjului, dl. prim ministru Gheorghe Tătărescu a lăsat atâtea urme ale dragostei sale în țară, să-i trimit urarea tradițională de ziua numelui, strigându-i din tot sufletul: trăiască! Iar acum să ne întoarcem cu toții gândurile și inimile spre acela care-și jertfește viața pentru liniștea și siguranța noastră, spre Majestatea Sa Regele. Să-i dorim fraților, ca asemenea Sfântului Gheorghe, pe care-l prăznuim astăzi, să biruie balaurul vrăjmașilor, care s-ar încumeta să se apropie de hotarele noastre și să-i rezeze toate capetele. Oricât de multe ar avea. Trăiască Majestatea Sa Regele.

După aceasta, oaspeții au plecat spre Tg. Jiu, aclamați cu însuflețire de poporul novăcean. În drum spre Tg. Jiu au făcut un popas la frumoasa gospodărie a d-lui dr. Al. Bădescu din Bumbestii-Pițic. Sara d-nii Victor Moldovan și Cezar Petrescu au plecat la București. Bb. („Gorjanul”, an XVII, nr. 17 din 9 mai 1940, pag. 3-4)

„La Școala de Meserii din Novaci – una din școlile serioase, profesionale, din întreaga Oltenie – se primesc înscrieri pentru secțiunile: tâmplărie-sculptură, rotărie, croitorie și fierărie-mecanică. Taxele sunt extrem de reduse și dacă numărul amatorilor de a sta

interni va trece de 25, școala va înființa și un internat. Orice informațiuni se pot cere direcțiunii școlii.”

(„Gorjanul”, an XVII, nr. 28 din 28 iulie 1940, pag. 5)

„Repararea unor nedreptăți: Conțetățeanului nostru, d-lui general Constantin Petrovicescu, ministru de interne, - un mare român, destoinic ostaș și om de caracter – guvernul Călinescu i-a făcut o mare nedreptate, scoțându-l din cadrele active ale armatei, pentru ... atitudinea sa cavalierească avută în procesul Conelii Zelea Codreanu. Primind cu resemnare nedreapta hotărâre, dl. general Petrovicescu a așteptat ziua cea mare a judecării, care n-a întârziat să vină. Actualul guvern a reparat crima săvârșită împotriva eminentului ostaș, înaintându-l la gradul de general de divizie – la care avea dreptul încă de mult – și rechemându-l în cadrele active ale oștirii. Distinsul nostru conjudețean dl. Dr. Gh. I. Ciorogaru din Novaci, din pricina prigoanei dusă contra legionarilor, a trebuit să părăsească țara, punându-și viața la adăpost de furia celor ce n-aveau lege, nici Dumnezeu. Guvernul Armand Călinescu i-a retras naționalitatea română – naționalitate pe care același guvern a acordat-o cu atâta larghețe tuturor jidovilor opoșiți în țara aceasta, sub scutul mărunților noștri politicieni. Guvernul de azi, hotărât să repare toate nedreptățile și crimele trecutelor regimuri, a revenit asupra retragerii naționalității d-lui Gh. I. Ciorogaru, redându-i astfel toate drepturile și dispunând facerea formalităților necesare pentru anularea hotărârii fostului – de tristă amintire – guvern. Dl. Gh. I. Ciorogaru a fost numit comisar al guvernului pe lângă Camera de Comerț și Industrie din București. Este – ne place să credem – un prim pas către un post de și mai multă răspundere la care pregătirea și însușirile deosebite cu care tânărul gorjean este înzestrat, îl impun.”

(„Gorjanul”, an XVII, nr. 40 din 31 octombrie 1940, pag. 4)

„Prietenul și colaboratorul nostru Pr. Vasile Tomescu din Novaci, în urma examenului depus, în ziua de 6 c., înaintea juriului profesoral al Facultății de Teologie din Iași, a fost declarat licențiat în teologie, cu calificativul „foarte bine” (nota 9). Îl felicităm și-i urăm tot sporul în activitatea pastorală ce desfășoară în acel minunat colț al Gorjului nostru.”

(„Gorjanul”, an XVII, nr. 42 din 20 noiembrie 1940, pag. 4)

Generalul Staicu n-are astâmpăr. De curând a reîntregit, reeditat și publicat în patru volume romanul memorialistic „Povești adevărate”. Suntem în posesia acestor cărți, aproape dublu ca mărime față de cele precedente. Le-am citit pe nerăsuflăte. Sunt noi și noi povești din vasta sa activitate, dar povești adevărate, pe care le-a cercetat, descoperit și trăit cu intensitate. Unele dintre ele prezintă cazuri petrecute în Novaciul nostru.

Îți felicităm și, cu acordul său, publicăm mai jos două eseuri din vol. 3V.

Constantin DĂRVĂREANU

General (r) dr. Ion STAIKU

Sărăcia și criminalitatea

Sintagma din titlu nu este o noutate. Sărăcia este acea stare materială precară a multora dintre oameni, din păcate a mării majorități, determinată de neputință sau de lene. Sărăcia nu este problema unui om, a unei familii, a unei localități etc. Ea a cotropit țările, continentele și întreaga lume. În condițiile polarizării societății, cei de la polul bogăției sunt din ce în ce mai puternici și mai puțini, iar cei săraci sunt din ce în ce mai mulți. Sărăcia este o problemă socială, care duce omul în disperare și care, pentru a supraviețui, renunță la principii, trece peste orice rânduie și produce criminalitate. Dar și criminalitatea este un factor social, ea este produsă de oameni asupra oamenilor, iar oamenii compun societatea.

Prin urmare, sărăcia și criminalitatea ca probleme sociale și încă grave, trebuie să primească preocuparea deosebită a societății pentru stoparea, sau dacă e prea mult zis, controlul lor.

Majoritatea școlilor și teoriilor criminologice au nominalizat sărăcia ca izvor de criminalitate. Pe la începutul secolului XX, profesorul de medicină Alexandre Lacassagne, din Lyon, lansa doctrina mediului social ca principal factor de influențare a criminalității, concluzionând cu celebrul aforism „Societățile își au criminalii pe care și-i merită”. Dar și înaintea lui, Marx și Engels își formulau opiniile despre criminalitate pe inechitatea economică.

Este simplu de observat și nu-ți trebuie înalte studii să constăți că între sărăcie și criminalitate este o mare interdependență. Toate statisticile arată că ponderea criminalității este în lumea celor săraci, că cei mai mulți participanți la infracțiuni provin din categoriile celor fără ocupație, șomeri, oameni pe care sărăcia i-a dus la exasperare. Faptul că nu toți săracii comit infracțiuni sau că sunt și destul bogățani care produc criminalitate este o realitate care însă, nu înlătură ideea inițială.

Înclin să cred că se poate mai ușor controla, stopa criminalitatea în rândul magnaților, afaceriștilor, dacă se vrea bineînțeles, decât criminalitatea produsă de cei aflați în pragul disperării. Și aceasta numai pentru că ei sunt din ce în ce mai mulți. Puțini din cei care fură produse agricole, animaliere, haine, bunuri de uz casnic etc., o fac pentru a le comercializa și îmbogăți. Majoritatea o fac de foame.

A argumenta această idee îmi este cel mai ușor. Priviți 2-3 jurnale TV, citiți 2-3 ziare și veți observa că mai toți cei prinși la furat declară că au făcut-o de foame. Unii imploră milă, urcându-se pe macarale, aruncându-se de pe blocuri, dându-și foc în piețele publice dar degeaba. Nici autoritățile și nici cei cu putere economică nu-i bagă în seamă. Alții, cu spirit de conservare umană mai dezvoltat, nu recurg la gesturi sinucigașe. Ei recurg la alte mijloace de supraviețuire: furtul, tâlhăria, ba chiar și uciderea și jefuirea semenului, devenind producători de criminalitate. În rândul celor prădați, jefuiți, adică a celor care dispun de bunuri materiale, cum spuneam, a celor mai puțini, actele criminale produc multă indignare, panică și ei reacționează cu mijloace ce le au la îndemână, justiția fiind arma de bază care le dă și legitimitate. Căci până la urmă, justiția e a poporului, nu?

Cum rămâne însă cu cei mulți, care compun majoritatea în popor? În rândul lor, în familiile lor, când bărbatul aduce o bucată de pâine, o bucată de carne, fie ea și

o găină nejumulită, furată chiar în noaptea respectivă, actul criminal este perceput ca un gest de salvare, de supraviețuire, de bucurie. Ba, dacă jaful nocturn a fost mai fructuos și suplimentul de produse a fost dat la rude sau la vecini, actul criminal este apreciat, elogiat, criminalul devenind un erou în colectivitatea respectivă. Nu am învățat noi la școală poezii cu haiducii vestiți care prădau boierii și ciocoi pentru a le da mâncare la săraci?

Iată, domnilor contemporani, care nu luați în seamă sărăcia ca pe o realitate de necontestat și relele ce decurg din aceasta, cum deveniți părtași, complici, la o criminalitate „necesară”. Nu vorbea criminologul american Thorsten Sellin de acte criminale determinate de conflictul dintre două valori perfect morale, dar bazate pe percepții diferite? Nu mai este mult până când vom învăța și poezii cu haiducii de azi!

Între zeu și câine

Un polițist trebuie să aibă câte ceva din toți oamenii. Să fie un « păcătos » și un « sfânt », un « vagabond » și un « zeu ». Este cel mai căutat, dar și cel mai hulit dintre oameni. Fiiți stranie căreia i se spune « domnule » în față și « câine » în spate.

Lui i se cere să fie așa de diplomat, încât să poată potoli o dispută între doi indivizi, lăsându-l pe fiecare să creadă că a câștigat. I se cere să se lupte cu doi tipi cu mult mai puternici decât el fără să-și șifoneze uniforma sau să folosească forța. Dacă o încasează e un « fricos » și un « laș », iar dacă îi scapă vreo palmă agresorului este o « brută ».

Dacă polițistul este îmbrăcat « la patru ace » va fi considerat un « snob », dacă nu « șleampăt ». Dacă se poartă amabil este un « crai », dacă nu e un « necioplit ».

Polițistul trebuie să ia, într-o secundă, o hotărâre pentru care un judecător experimentat cumpănește luni întregi, poate ani. Lui i se cere să fie expert în mânăuirea armelor de foc, dar să nu le folosească decât în extremis. Să tragă și să nimerească infractorul, dar fără a-i pricinui vreun rău și apoi să dea socoteală de ce a tras.

Un polițist trebuie să știe tot, dar să nu spună nimic, să fie peste tot, dar să nu fie văzut. Să intre în locurile în care se comit toate păcatele lumii, dar să nu săvârșească nici unul. Lui i se cere să descrie o crimă pornind de la un fir de păr. Ba, chiar să afle, astfel, numele vinovatului și locul unde se ascunde. Dacă-l descoperă și l-a găsit pe ucigaș înseamnă că a avut „noroc chior”, dacă nu, este un „ageamiu”.

Când este avansat în funcție înseamnă că « a avut pile », dacă nu, este clar că « n-are stofă ».

Polițistul trebuie să fie inger și demon, preot și păcătos, diplomat și nesuferit, un dur, dar și un gentilom, toate în același timp.

Mai presus de toate, însă, i se cere să fie un geniu și să aibă o viață de familie ireproșabilă până la adânci bătrânețe.

Asta, evident, dacă, din întâmplare, apucă să trăiască până-și vede copiii mari ! (Prelucrare după Revista Secțiunii Franceze a Internațional Police Association – I.P.A.)

Lucia Silvia PODEANU

Învățați...

Așezată la răscruce,
Vânturile ca s-o bată,
În grădina mea cea dulce
Roada este îmbelșugată.
S-au gândit veniți de-aiurea
Să o fure, să o prade,
Și-au cărat în țara lor
Tot mereu mai multe roade.
Apoi le-a venit ideea
Grădinarii să-i alunge
Și să ia în stăpânire
Scumpa noastră glie dulce.
Ne-au ucis conducătorii
Și pe net altă limbă ne-au impus,

Iar credința noastră sacră,
Dezbinând-o-n zeci de secte,
Ne-au tot spus că a apus.

În tăcere și în taină,
Pe potecile de munte,
Grădinarii s-au adunat
Din frumoasa Bucovina,
Până-n bogatul Banat
Și vorbind în limba sfântă,
Limba vechii rugăciuni
În genunchi au implorat
Ajutorul Marelui Stăpân.

Aduceți-vă aminte
Că aici stăpâni sunteți
Asta e moșia voastră
Limba, Țara și Credința

Învățați să apărați!
Că pământ cum este-al vostru
Multe pofte a stârnit!
Aduceți-vă aminte
Că aici Domni v-ați născut.
Limba, Țara și Credința
Să vă fie aprig scut
Învățați să stăpâniți!

Solstițiul de vară

Ți-e sufletul lumină
și căldură,
iar palma bătătură
lângă bătătură,
dar te trezești cu
soarele în zori,
ai zilele senine

ca niște sărbători.
În țarină auresc
spicele în lan,
tot grâul e mai
mândru ca-n alt an.

Ți-s oile plecate
pe Mohor în sus,
copiii s-au întors
din școli înalte
cu-nvățătură-n plus.

Ți-e casa binecuvântată
cu sănătate,
cu muncă
și cu
inimă curată!

NEVOIA DE SCHIMBARE

Da, este mare nevoie de schimbare. Schimbarea nu se poate face însă cu oameni care au fost aleși în urmă cu 30 de ani și sunt încă la putere. Schimbarea poate avea loc în condițiile în care se schimbă și mentalitatea oamenilor de rând care aplică ștampila acolo unde sunt îndemnați, pe aceleași partide, a intelectualilor care nu se implică. Sigur, nu toate schimbările aduc progres, așa cum se întâmplă și la noi de vreo 30 și ceva de ani. Orice schimbare poate constitui însă un reper în conștiința fiecăruia. Este nevoie de demnitate, de respect pentru popor și Țară. Doar așa poate avea loc schimbarea în bine.

În parlament sunt trecuți în fruntea listelor cam aceiași oameni, în guvern pătrund ori revin cam aceiași oameni, în consiliile locale unii sunt neclintii de la Revoluție!

Gândiți-vă la ceea ce se întâmplă în societatea românească. Inflație, prețuri tot mai mari, pensii de mizerie, pentru cei mulți, în timp ce salariile unor categorii privilegiate cresc mereu. Locuri

de muncă? Vânzători prin magazine, chiar dacă au terminat o facultate ori în alte locuri mai călduțe, obținute preferențial.

Asistăm la plecarea în masă a românilor, la scăderea dramatică a populației țării. Pleacă oamenii din țară fiindcă în țara lor nu au cu ce să trăiască. Tineretul pleacă, își găsește un rost prin lumea largă; cei mai mulți nici măcar nu se mai gândesc la o revenire în țara în care s-au născut și au crescut.

Valorile sunt atrase tot mai mult de câștigurile promise, de interesul guvernelor pentru a-i stimula și atrage, de a le asigura un trai decent și posibilități de afirmare. Avem destule exemple chiar de aici, din Novaci: Popescu Dumitru Cristian, Cojocaru Gheorghe, Ghimici Elena, Giosan Codruța, Popescu Ileana (fostă Bobină), Todea Adela, Melencu Gabriela, Niculete Dumitru, Berbecel Gheorghe, Todea Mădălina Nadina, Țarfulea Gh. Nicolae, Târziu Simona Elena, ca să dau doar câteva exemple.

Cum să se mai înapoieze românii

în țară când guvernul nu face nimic pentru ei?

Discutam zilele trecute cu un fost membru al Ansamblului „Nedeia”, plecat cu toată familia în Anglia. S-a stabilit acolo, și-a cumpărat casă, copiii îi are la școală cu predare în limba engleză. În România, mai vin doar în vacanțe.

Am tot urmărit discuțiile despre performanțele în domeniul natației ale lui David Popovici care a uimit toată lumea. Este lăudabil faptul că după rezultatele obținute ne-am gândit să-l premiem așa cum se cuvine pe David Popovici. Dar ce a investit guvernul în David Popovici înainte de aceste performanțe care ridică România în ochii lumii întregi?

Bianca Andreescu a plecat în Canada și reprezintă Canada în întrecerile de tenis pentru că acolo i s-au oferit condițiile care au dus-o la performanță. Emma Răducanu, la fel.

Avem antrenori de mare valoare. De ce au plecat Bella Karoli, Lucescu, Olăroiu, Boloni, iar naționala noastră de fotbal se împotmolește cu Bosnia

Herțegovina și Muntenegru. A, da, am bătut și noi pe Liechtenstein și cu chin, cu vai, pe Armenia și Finlanda, la noi acasă.

Am avut doi ani de pandemie, cu restricții și interdicții de tot felul. Ne-am fi așteptat ca societatea să evolueze în bine după tot ce s-a întâmplat în cei doi ani. Din păcate, prețurile cresc continuu, facturile se încarcă mereu. Te duci într-un Market și constăți că doar căruciorul de la intare a rămas la același preț, 50 de bani.

Produsele agricole, pâinea, carnea și produsele din carne, laptele și produsele din lapte de care omul are mare nevoie, pentru unii au devenit un lux. Ce să mai vorbim de medicamente?

Clasa politică promite mereu, dar oamenii simt pe pielea lor „îmbunătățirile” aduse. Ni se cere mereu răbdare. Dar câtă răbdare să mai tot avem când vedem cu ochii noștri când unii progresează surprinzător pe zi ce trece, în timp ce cei mulți trăiesc cum pot de pe o zi pe alta.

Constantin DĂRVĂREANU

Ion C. DUȚĂ

Lacrimi peste satele țării

Viața prin satele țării se scurge pe dos
Bătrânii mai mor, tineretu-i pe-afară.
Se adâncește pustiul perfid, nemilos
Singurătatea se plimbă pe ulițe cu rânjet de fiară.
Satele țării au căzut în zodii de-a fi năruite
Nu mai sunt temelie de nădejde în țară
Se felicită călăii pentru sfărârii reușite
Defilând îmbrăcați în veșminte de gală.
Nu mai e cine să le rețeze gâtul cu coasa
Când sunt la furat, rânjind a bravadă.
Acum, unde vor să se-așeze, acolo li-i casa
Că au ajuns stăpâni pe ogor și dumbravă.
Se bucură ahtiați când văd case-ntr-o rână,
Când aud cucuvelele ciuhăind în pătule,
Acum bogățiile țării le țin într-o mână
Cu burțile buhăite, sătule.
Moșul și baba plâng lângă poarta hâșnită
Că nu pot să-și ducă crucea în Valea cu Cruci,
Ulița e pustie, demult părăsită,
Doar ei, cu lacrimi în ochi îngânați de jelet de cucii.
Mai plânge cu ei și-un câine bătrân
Cu urechi clăpăuge și coada lăsată,
Cu ochii adânciți în orbitele supte
Plângând și el cum n-a plâns niciodată.
Șade amezit cu labele-n țărână
Suspînând cu bătrânii deodată
Privind pe sub gene la biata bătrână
Și la moșul cu privirea-nodată.
O liniște bolnavă, cobind a urât,
S-a așternut ca un val pe satul pustiu
Doar vântul zvâcnește (e bine și-atât)
Iar luna-i bolnavă pe cer plumburiu.

Derivă

Doamne, sunt în derivă, plutesc!
Apele scad, belele cresc,
Drumuri se duc și drumuri se-ntorc
Fetele noastre nu mai țeș, nu mai torc!
E totul cu dus incoerent și venit
Spre sud, spre nord, apus, răsărit.
E totul năucit de zumzet febril.
Doamne, când mai dai și la noi un copil!
Și dacă ni-l dai să nu fie firav și plâpând
Ca mama s-ajungă pe drumuri, plângând,
Că nu știe copilului său ce i-ar da
Să rămână acasă neplecând undeva.
Să nu rămână casa noastră pustie
Ca dușmanii să facă în porți veselie
Când bunica toarce din lacrimi fuior
Împletit cu jale, durere și dor.
Pe brazdele țării muncesc în genunchi cei bătrâni,
Tinerii au plecat pe-ntinsul străin
Întrebându-se dacă acasă mai vin sau nu vin.
Doamne, pedepsește-ne dar nu supune copiii la chin!
Doar Tu știi Doamne, ce ne-a stricat rosturi
străbune
Ajută-ne Tu! Ne-arată! Ne spune!
Ne-ndrumă, dă și pedeapsă, dar blândă!
Și scapă-ne țara de pustiul!
Dă-ne o altă osândă!
Condu Tu, destinele noastre că noi ne miștim
Cu teorii, cu proiecte, cu tot ce clădim
Că hoții construiesc de pavoazaj și spoială
Pe banii visteriei, lăsând-o bolnavă și goală.
Țara noastră-Grădina Maicii Preasfinte-
A ajuns de răsul lumii Sfințite Părinte!
E huiet în ea că a ajuns săracă și mulsă
Cum n-a fost niciodată așa de batjocuri și
plânsă!

Ion FLOREA

Firul istoriei

<i>Din tăcerea aceasta</i>	<i>Inimă lângă inimă.</i>
<i>Imensă ca un bloc de gheață</i>	<i>Cronică lângă cronică,</i>
<i>Se desfîră un fir trainic de</i>	<i>Condei lângă condei.</i>
<i>argint,</i>	<i>E firul istoriei amare</i>
<i>E firul istoriei care strânge</i>	<i>Desfirat de pe oase de</i>
<i>Suflet lângă suflet,</i>	<i>martiri.</i>

Un peron, o seară rece

Un peron, o seară rece
Și un tren ce nu mai vine.
Este ora opt și zece
Muguri verzi de flori alpine
Și un tren ce nu mai vine.
Călători și călătoare.
Șase linii paralele.
Lună plină. Ce răcoare,
Ce risipă grea de stele.
Zorile-s adânci, senine,
Ah și trenul nu mai vine.

Culcă-te

<i>Culcă-te, iubito,</i>	<i>Culcă-te, iubito,</i>
<i>în leagănul lunii,</i>	<i>în canoa vântului.</i>
<i>Acoperă-te cu parfum de</i>	<i>Acoperă-te cu bujori de</i>
<i>liliac</i>	<i>munte</i>
<i>să te dorească junii</i>	<i>să te iubească Făt-Frumosul</i>
<i>cu mers de cerbi</i>	<i>cu rășini pe frunte</i>
<i>cu ochi de mac.</i>	<i>și păr ca abanosul.</i>

MEMORIALUL VICTIMELOR COMUNISMULUI ȘI AL REZISTENȚEI – SIGHETUL MARMAȚIEI

Din Săpânța am trecut prin Câmpulung la Tisa, Sarasău, ne-am oprit la Cimitirul Săracilor, am vizitat necropola celor fără de mormânt despre care am scris în numărul trecut al publicației „Novăceanul” și iată-ne în Sighetu Marmației. Mai întâi am făcut un tur al orașului. Nu am mai cunoscut aproape nimic din ceea ce știam în urmă cu 60 de ani, deși, și aici viețuisem vreo opt luni și jumătate. Am cunoscut pe atunci un om deosebit, militar de carieră, căpitan, care după o scurtă discuție, mi-a zis direct, în față: „din tine vreau să fac OM”.

În mintea mea se păstraseră totuși câteva obiective: închisoarea, Parcul Grădina Morii, Iza, Solovanul, Combinatul de prelucrare a lemnului, Institutul Pedagogic, stadionul, dar nu mai știam pe unde se aflau. Timpul și-a spus cuvântul, orașul și-a schimbat complet înfățișarea. De fapt, pe mine mă interesa în primul rând să ajung la temuta închisoare folosită de regimul comunist pentru exterminarea elitelor României, transformată în Muzeu, cu denumirea „Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței de la Sighet”.

După turul orașului ne-am oprit lângă vestitul „CUI”, unde se zice că se atârna harta în cui. I se spune „Cuiul”, dar harta se atârna ceva mai încolo, nu în centrul orașului. Municipiul Sighetu Marmației este fosta reședință voievodală din timpul Drag și Balç, fost Comitat al Maramureșului, situat la poalele dealului Solovan, la

confluența râurilor Iza și Tisa și despărțit de Ucraina pe cursul Tisei. Originea numelui provine de la cuvântul tracodacic „zeget” care înseamnă cetate, dar se mai zice că ar proveni și de la cuvântul maghiar „sziget” care înseamnă insulă, orașul fiind înconjurat de ape, respectiv de râurile Iza, Tisa și Ronișoara.

Prima atestare documentară datează de pe la 1326, cunoscut drept capitală a Maramureșului istoric timp de peste șase veacuri.

Sighetu Marmației a devenit cunoscut în toată țara prin închisoarea folosită de regimul comunist pentru exterminarea elitelor României. În această închisoare construită în 1897, pe când Transilvania încă făcea parte din Imperiul Austro-Ungar, au fost încarcerate elitele României, foști miniștri, academicieni, economiști, profesori, studenți, elevi, istorici, ziariști, politicieni, intelectuali și simpli cetățeni, preoți, episcopi, militari, mulți dintre ei găsindu-și sfârșitul în această închisoare. După 1945, deportații sau

prizonierii de război repatriați din Uniunea Sovietică au trecut prin închisoarea Sighet. Aici a murit în 1953 Iuliu Maniu, liderul Partidului Național Țărănesc, fost prim-ministru al României.

În noaptea de 5/6 mai 1950, peste o sută de foști demnitari din întreaga țară au fost aduși la penitenciarul din Sighet, unii dintre ei fiind condamnați la pedepse grele, iar alții închiși fără să le fie intentat vreun proces, considerându-se „pedepse administrative”.

Aici au fost încarcerați printre alții: Constantin Argetoianu, fost președinte al Consiliului de Miniștri, mort în închisoare, Constantin I. C. Brătianu, decedat în 1950, Arlette Coposu, soția lui Corneliu Coposu (eliberată în 1964), Corneliu Coposu, eliberat în 1962, istoricul Constantin C. Giurescu, Episcopul Iuliu Hossu, Episcopul Ioan Suciuc, țărani, intelectuali, simpli cetățeni, toți cei care nu erau pe placul comuniștilor. Cu toții au fost supuși torturilor fizice și psihice, foamei, cu un singur scop: îndeplinirea planului de exterminare, de lichidare sistematică a deținuților. Închisoarea Sighet era iadul de pe pământ. Cadavrele celor morți au fost aruncate în gropi rămase până astăzi anonime.

Potrivit regimului comunist, inamicul trebuia „zdrobit”, „nimicit”, „stârpit”. Cei ajunși în închisoarea Sighet erau considerați „leprele social-democrate”, „năpârcile chiaburești”, „fiarele țărăniște”, dușmani ai poporului. Iată ce a fost închisoarea de la Sighet, despre care pe atunci când mă aflam în Sighetu Marmației, nimeni nu putea spune adevărul.

3 iulie 2022. Mă aflu în fosta închisoare, astăzi Muzeu Memorial, Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței, gândit și realizat după un proiect al Fundației Academiei Civice,

președinte Ana Blandiana, care împreună cu Romulus Rusan și un important grup de istorici, arhitecți și designeri, au pus bazele acestui muzeu.

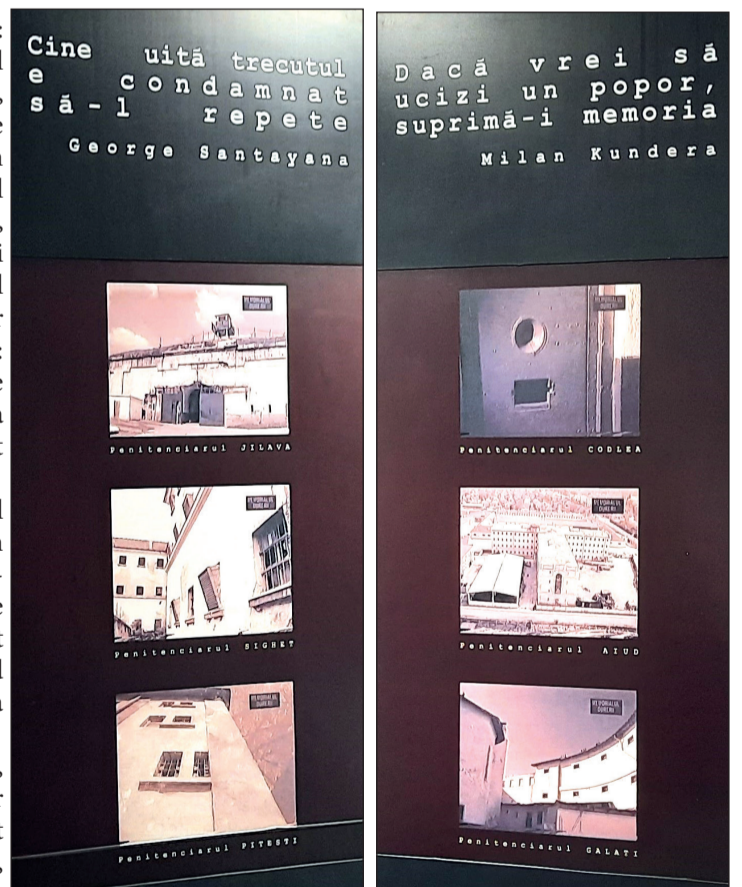
Sunt complet revoltat. Doar dacă te afli aici poți înțelege ce a însemnat comunismul pentru România. Deși am trăit pe toată durata, de la instaurarea acestui regim de tristă amintire cu tancarurile sovietice până la căderea lui, nu am cunoscut adevăratele orori ale acestui regim. Noi, novăcenii, am simțit prea puțin din ceea ce a însemnat comunismul românesc. Este adevărat, dacă ne gândim la cote, la lipsa de pâine, tacâmurile (vestitele gheare de pui), la magazinele alimentare goale, la încercările de colectivizare cu forța (nereușite la noi), la îngrădirea libertății, cugetului și cuvântului, se poate spune că am cunoscut și noi câte ceva. Dar nu îndeajuns.

Vizitând acest muzeu, Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței, descoperi adevăratele orori săvârșite de regimul comunist. Numai aici ne dăm seama de relele dictaturii comuniste săvârșite asupra poporului român. Numai aici ne dăm seama despre modul în care a fost falsificată istoria României în anii dictaturii comuniste. Numai aici vezi în ce condiții erau ținute deținuții, condiții insalubre, hrăniți mizerabil, neavând voie să se întindă ziua pe paturile din celulele fără încălzire. Penitenciarul era considerat „unitate de muncă specială”, cunoscută sub numele de „colonia Dunărea”, în realitate loc de exterminare, mulți dintre ei pedepsiți să stea la „neagra” și „sura”, celule de tip carceră, fără lumină.

Pereții fostei închisori, astăzi Muzeu, sunt plini de fotografii, sute și sute de fotografii ale oamenilor care au trăit clipe de groază în închisoare ori și-au găsit sfârșitul între pereții acesteia.

Acest Muzeu-Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței, reconstituie și păstrează adevărata istorie a poporului român. Numai vizitând acest Muzeu vom putea elimina din conștiință istoria falsă care ne-a fost indusă timp de o jumătate de secol de către propaganda comunistă.

Fotografii de Octavian C. Dărvăreanu

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Constantin DĂRVĂREANU, redactor șef
Nicolae VINȚANU, redactor șef adj.
Alina ȚICU, redactor
Cristian GRECOIU, redactor
 Tel. 0744 656 726, e-mail: darvareanu@yahoo.com

Publicație lunară tipărită cu sprijinul
 Primăriei și Consiliului Local Novaci
 și al obștilor de moșneni din Novaci,
 Pociovaliștea și Cernădia

Pre-press & print:

S.C. TIPOGRAFIA PROD COM S.R.L.
 Târgu-Jiu, Gorj, str. Lt. Col. Dumitru Petrescu, nr.20
 Tel. 0253-212.991, Fax 0253-218.343
 E-mail: tipografia.prodcom@gmail.com

Tehnoredactare:
RODICA TEIȘI